

Demokrasinin Sacayağı: Adalet, Meşveret, Kanunda kuvvet yönünden Yeni Anayasa Taslağı

Ömer Önbaş - Nahit Topaloğlu

Prof. Dr.

Eğitimci

Nejdet Pehlivan

Eğitimci

Özet

Risale-i Nur'da, "cumhuriyet, demokrat manasındaki meşrutiyet" gibi kavramlarla ifade edilen, Asrı Saadet ve dört halife devrinde mükemmelen tatbik sahasına konan sistemin günümüz tüm anlayışlarından ve tatbikatlarından çok üstün olduğunu, dikkat edenler görecektir. Risale-i Nur'da çokça vurgulanan bu ileri demokrasi anlayışının üç sacayağı vardır. Sacayağının ayakları; adalet (hakiki adalet), meşveret (ortak akıl) ve kanunda inhisar-ı kuvvettir. Bu çalışmada Kuran'ın bu asrın sosyal, siyasî alanına da mesajı olan Risale-i Nur'un, demokratik cumhuriyet kapsamındaki "adalet, meşveret ve kanunda inhisar-ı kuvvet" hakikatlerine bakışı, oldukça mücmel ve genel olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Demokrasi, anayasa, adalet, meşveret, kanun hakimiyeti

Abstract

It will be easily seen that the system which was properly performed in the time of the Prophet Muhammed (Pbuh) and the Four Khalifas is more surpassing than modern-day systems. Being frequently told in the Risale-i

Nur, this kind of democracy style has three legs. These are the justice, Consultancy and Law domination. In this paper, the argument in the Risale-i Nur on these three realities (justice, Consultancy and Law domination) will be held in general.

Key words: Democracy, Constitutional Law, Justice, Consultancy and Law domination.

Giriş

Sacayağı ya da tripod olarak tanımlanan üçlü ayak; üzerine tencere, tava vb. koymaya yarayan, ateş üzerine oturtulan, üçayaklı çember veya üçgen biçiminde demir destektir.

TDK sözlüğünde “her zaman dayanışma içinde olan kimseler” anlamına kullanıldığı da ifade edilen sacayak, dengeli yapısıyla yere sağlam basma özelliğine sahiptir. Sacayağının dengesi, ayakların açısına bağlıdır. Açının bozulması ve ayakların hassas ölçüde üç farklı noktada yere basamaması, sacayağının devrilmesine sebep olacak, nice emekler ve hukuklar zayi olacaktır.

Kuran'ın manevî bir mucizesi ve çağımıza bakan tefsiri olan Risale-i Nur, asrımız insanının muhtelif sorularına Kuran'dan alınan ilhamlarla asrın idrak ve ihtiyaçlarına uygun cevaplar vermektedir.

Kuran dört ana konu üzerine nazil olmuştur. Risale-i Nur'da, Kuran'ın anasır-ı esasiyesinin “tevhid, nübüvvet, haşir ve adalet” gibi dört maksatta temerküz ettiği vurgulanır⁽¹⁾. Eski Said Dönemi eserlerinde “Cumhuriyet ve demokrat manasındaki meşrutiyet ve kanun-i esasî denilen adalet, meşveret, kanunda cem-i kuvvet (kanun üstünlüğü)”⁽²⁾ ifadeleriyle yönetim şeklinin temel dayanakları tarif edilmekte ve bu üç kavram açıklanmaktadır. Hayat-ı ictimaiye-i siyasiye itibariyle beşerin geçirdiği devreler zikredilirken, sonuncu devre olarak “malikiyet ve serbestiyet devri”⁽³⁾ gösterilir. Bu, çağımızın hürriyet, serbestiyet ve malikiyetle tariflenen insanî değerler etrafında şekillendiğini ve yönetim sistemlerinin de buna göre düzenlenmesi gereğini ortaya çıkarır.

Risale-i Nur'da, “cumhuriyet, demokrat manasındaki meşrutiyet “ gibi kavramlarla ifade edilen, Asrı Saadet ve dört halife devrinde mükemmelen tatbik sahasına konan sistemin günümüz tüm anlayışlarından ve tatbikatlarından çok üstün olduğunu, dikkat edenler göreceklendir. Risale-i Nur'da çokça vurgulanan bu ileri demokrasi anlayışının üç sacayağı vardır. Çağımız insanı, kâinatı yaratan Rabb'imizin insana layık gördüğü bu anlayışı arıyor ve beşer, hakiki insan olmak için bu anlayış kalitesine muhtaçtır.

Sacayağının ayakları; adalet (hakiki adalet), meşveret (ortak akıl) ve kanunda inhisar-ı kuvvettir. Demokratik cumhuriyetin yaşaması, bu üçünün imtizacı ile olacaktır. Bir sacayağında ayaklar birbirini dengeleyip aynı zamanda da birbirine kuvvet vermeli ki sacayağı ayakta durabilsin. Öyle de demokratik cumhuriyet; “adalet, meşveret ve kanundaki kuvvetin” imtizaç ve ittihadı ile var olacaktır. Bu üç kuvvet birbirini dengelemeze üzerindeki büyük yükü (milletin huzuru, emniyeti, hukuku, maddi-manevi varlığını) taşıyamaz, sacayağı devrilir. Toplumun, bu sacayağının farkında olmasına demokratik bilinç denir.

Kuran'a dayanan Risale-i Nur'un demokrasi dersini, güncel bir konu olan yeni anayasa tartışmaları nedeniyle tekrar işlemeyi uygun gördük. Çığımıza hitap eden bu yüksek prensipler dün olduğu gibi bugün ve yarın da anlaşılmalı ve fark edilmeyi bekliyor.

Demokratik bilincin tesisi için lüzumlu olan sacayaklarına tek tek, kısaca bakalım.

Adalet

Adalet-i mahza olarak tanımlanan hakiki adalet, Kuran'ın en temel mesajlarından biridir. Adalet hakikati hiçbir tarafgirliğe alet edilmemelidir. Siyasetin çok fazla zulüm ve haksızlık doğuran gaddar bir tatbikatına Risale-i Nur'da iki ayetle karşılık verilir. Bunlar, En'am Suresi: 164; İsrâ Suresi: 15; Fatır Suresi: 18; Zümer Suresi: 7 olmak üzere 4 ayrı surede geçen "Bir adamın cinayetiyle başkalar mes'ul olmaz." prensibi ile ve Maide Suresinde 32. ayetteki "Kim bir cana kıymamış veya yeryüzünde fesat çıkarmamış birisini öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir." hükümleridir.⁽⁴⁾

Siyaset, cemaatin selameti için bireyin hukukunu nazara almayan zalimane prensibi ile tarih boyunca dehşetli zulümlere imza atmıştır. Oysaki İslamiyet'te hak kutsaldır. Kurumlar ve toplum çıkarları için hiçbir adaletli kanunla birey hakkı gasp edilemez. Risale-i Nur'da Maide Suresi 32. Ayetin tefsirinde "Bir masum, rızası olmadan, bütün insana da feda edilmez. Kendi ihtiyârıyla, kendi rızasıyla kendini feda etse, o fedakârlık bir şahadettir ki, o başka meseledir."⁽⁴⁾ cümlesi ile Kuran'ın insanlığa hakikî adalet dersi verdiği izah edilmiştir.

Kuran'ın bu asra bakan mesajı olan Risale-i Nur, insanlığın sosyal mutluluğu için hakiki adaleti önceler. Emirdağ Lahikası'nda Menderes'e yazılan mektupta ilk Kuranî tavsiye hakiki adalet anlayışını ifade eden "Birisinin cinayetiyle başkaları, akraba ve dostları mes'ul olamaz." hakikatidir. Modern hukukta "suçun şahsiliği" olarak tanımlanan bu prensip, adalet anlayışının temelini oluşturur. Bu yapılmadığı takdirde hürmet tanımayan anarşinin âhırzaman versiyonu olan yecüc mecücün bataklık zemini doğacak, böylelikle de şiddetli baskılar ile hürriyet ortamı kaybolacaktır.⁽⁵⁾

"Hâlbuki, şimdiki siyaset-i hâzırada particilik taraftarlığı ile, bir caninin yüzünden pek çok masumların zararına rıza gösteriliyor. Bir caninin cinayeti yüzünden taraftarları veyahut akrabaları dahi şenî gybetler ve tezyifler edilip bir tek cinayet, yüz cinayete çevrildiğinden, gayet dehşetli bir kin ve adaveti damarlara dokundurup kin ve garaza ve mukabele-i bilmissile mecbur ediliyor. Bu ise, hayat-ı içtimâiyeyi tamamen zir ü zeber eden bir zehirdir. Ve hariçteki düşmanların parmak karıştırmalarına tam bir zemin hazırlamaktır."⁽⁶⁾ cümleleri, hakiki adalet ihmalinin vahim sonuçlarını ifade etmektedir.

Bu prensibin ihmal edildiği ihtilal ürünü mevcut 82 anayasası gibi, referanduma sunulacak olan düzenleme ile de adaletin siyaset güdümüne girme ihtimali daha da artmaktadır. HSYK (Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu), adalet müessesesinin en önemli birimidir. Adalet sisteminin düzenlenmesinde (Danıştay, Yargıtay, Anayasa mahkemesi gibi) çok etkin güce sahiptir. Mevcut referandum metnine göre HSYK'yı belirleme gücü, adeta cumhur-

Siyaset, cemaatin selameti için bireyin hukukunu nazara almayan zalimine prensibi ile tarih boyunca dehşetli zulümlere imza atmıştır. Oysaki İslamiyet'te hak kutsaldır. Kurumlar ve toplum çıkarları için hiçbir adaletli kanunla birey hakkı gasp edilemez.

“Hem Hazret-i Ömer (RA) hilâfeti zamanında bir adi Hristiyanla mahkemede beraber muhakeme olmuşlar. Hâlbuki o adi Hristiyan, Müslümanların hem mukaddes rejimlerine, hem dinlerine, hem kanunlarına muhalif iken, o mahkemede onun hâli nazara alınmaması gösteriyor ki, mahkeme hiçbir cereyana âlet olamaz, hiçbir tarafgirlik içine giremez ki, Halife-i ruy-i zemin, adî bir kâfirle muhakeme olmuşlar.”

başkanının şahsına verilmekte, adalet bakanının HSYK'ya başkan olması ile de bu kurum, siyasetin müdahalesine tamamen açık bir hâle gelmektedir. Şöyle ki mevcut sistemde 22 kişiden oluşan HSYK üyelerinin 6'sını cumhurbaşkanı seçmektedir. HSYK üye sayısının 13 kişiye düşürüldüğü yeni düzenlemeye göre ise aynı zamanda parti başkanı da olabilen Cumhurbaşkanı, bu 13 kişinin 6'sını doğrudan kendisi seçmektedir. Adalet bakanı da kurulun başkanıdır. Bu durum, adalette tarafsızlık ilkesinin bozulması, üç ayaktan birinin aksayarak sacayağı sisteminin devrilmesi ve yükünün saçılması ihtimaline zemin hazırlayacaktır.

“Hem Hazret-i Ömer (RA) hilâfeti zamanında bir adi Hristiyanla mahkemede beraber muhakeme olmuşlar. Hâlbuki o adi Hristiyan, Müslümanların hem mukaddes rejimlerine, hem dinlerine, hem kanunlarına muhalif iken, o mahkemede onun hâli nazara alınmaması gösteriyor ki, mahkeme hiçbir cereyana âlet olamaz, hiçbir tarafgirlik içine giremez ki, Halife-i ruy-i zemin, adî bir kâfirle muhakeme olmuşlar.”⁽⁷⁾ Risale-i Nur'da adaleti özel kılan bu anlayış “adliyedeki haktan başka hiçbir şeye âlet olmadığını gösteren adliyelik adalet”⁽⁸⁾ olarak tanımlanmaktadır.

Meşveret (ortak akıl)

Üçlü sacayağının ikinci ayağı olan meşveret, Kuran'ın kesin emirlerindedir. Kuran-ı Kerim iki ayetiyle meşveret hakikatini emreder. Kuran'ın çağa mesajı olan Risale-i Nur'da bu hakikate çok önem verilmiş, “Bu zaman cemaat zamanıdır. Ehemmiyet ve kıymet, şahs-ı manevîye göre olur. Maddî ve ferdî ve fânî şahsın mahiyeti nazara alınmamalı.”⁽⁹⁾ denilmiş ve şahs-ı manevînin de meşveretsiz olamayacağı ifade edilmiştir. Bediüzzaman “Benim de şimdi bir reyim var.”⁽¹⁰⁾ diyerek sahs-ı manevîyi ve onun metin hükmü olan meşvereti, hizmetinin tam orta yerine koymuştur. “Mümkün olduğu kadar geçici rüzgârlara ehemmiyet vermeyiniz, bakmayınız. Zaten mabeyninizde samimî tesanüt ve meşveret-i şer'îye, sizi öyle şeylerden muhafaza eder; içinizdeki şahs-ı manevînin fikrini, o meşveretle bildirir.”⁽¹¹⁾ ifadesi, meşveretin önemi ve şahs-ı manevîdeki yerini net vurgulamıştır.

Cemaat, bireyin hükmetmediği, meşveretle hareket eden sistemin adıdır. Şahısların hâkimiyetindeki sistemler cemaat kavramına uymazlar. Devletler de büyük bir cemaattirler. Bireye bağlı yönetimler monarşik bir düzeni netice verirken, heyete bağlı sistemler demokratik cumhuriyet anlayışını doğurmuştur. Bu anlayışlar her asırda farklı kisvelere bürünmüş olsa da mana değişmemiştir. Demokrasi, karizmatik şahısların değil, ortak akla dayalı sistemin hâkim olduğu yönetim şeklidir.

Müminlerin toplum idaresinde söz sahibi olmadığı bir dönemde Mekke'de nazil olan Şura Suresi 38. ayette istişare etmek, müminlerin vasıflarından birisi olarak sayılmıştır:

“... Onların işleri aralarında istişare iledir...”⁽¹²⁾. Diğer meşveret ayeti olan Âl-i İmran 159'un nüzul sebebi bir hayli ilginçtir. Uhud Savaşı için yapılan istişarede Peygamberimizin oyu farklı olmasına rağmen istişarede meydan muharebesi kararı çıkmıştı. Peygamberimiz bu kararı büyük bir kararlılıkla sahiplenmiş ancak savaş esnasında istişare kararlarına uyulmaması sonucu mağlubiyet yaşandıktan sonra mezkûr meşveret ayeti nazil olmuştur.

Münafıklar, istişare kararının isabetsizliğini dillerine dolayıp müminlerin kafalarını karıştırınca, Âl-i İmran 159. ayet, bizzat Peygamberimize (asm) hitaben nazil olmuş ve Efendimizi istişare kararına sahip çıkmaya davet etmiştir. Ayette "Allah'tan bir rahmet dolayısıyla, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları bağışla, onlar için bağışlanma dile ve iş konusunda onlarla müşavere et. Eğer azmedersen artık Allah'a tevekkül et. Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever." ifadesi ile Murad-ı ilahinin istişare olduğu bir kez daha vurgulanmıştır. Peygamberimiz de (asm) "vahiy"le belirlenmemiş olan bütün konularda, sosyal ve siyasi meselelerin çözümünde istişareyi esas almış ve hayatın her safhasında uygulamıştır.

Peygamberimiz (asm) istişare hakkında "Allah bunu benim ümmetime bir rahmet kıldı. Onlardan her kim istişare ederse, doğrudan mahrum olmaz, her kim de terk ederse hatadan kurtulamaz." buyurmuştur.

İslam dünyası istişareyi bireysel anlamda yaparken, batı dünyası ise istişareyi kurumlaştırmış; istişare mekanizmalarını oluşturmuş ve yönetimde kurumların vazgeçilemez bir organı haline getirmiştir. Başarılarının sırrı bu yapısal gelişmedir. Oysa aslı bizde olan bu uygulama, içimizde revaç bulmadığından batıya geçmiş ve aramızdaki mesafe bir hayli açılmıştır. Bugün demokrasi olarak ifade edilen kültür, İslamî kaynaklardan ve insanın fitrat arayışından doğmuştur.

Meşveret (ortak akıl), toplumda -hürriyet kavramı korunmak şartıyla- kurullar, konseyler, toplantılar şeklinde uygulanırken devletlerde hür milletvekillerinin oluşturduğu meclis tarafından uygulanır. Milletvekilleri ne kadar hür ise sonuçlar o denli isabetli ve fitrata uygun olacaktır. Risale-i Nur'da bu durum "Mebus hürdür, hiçbir tesir altında olmamak gerektir.", "Meşrutiyet hâkimiyet-i millettir. Yani efkâr-ı ammenizin misal-i mücessemi olan mebusân hâkimdir; hükümet, hâdim ve hizmetkârdır."⁽¹³⁾ ifadeleri ile dile getirilmiştir.

Mevcut sistemde milletvekilleri, parti başkanları tarafından bizzat seçilen ve onaylanan vesayetçi bir anlayışla belirlenmektedir. Bu çarpık uygulama, hür mebus, hür meclis uygulamasını esasından bozmaktadır.

Kuran'ın çağdaş yorumu olan Risale-i Nur "Millet hâkimdir." der. Hükümet hizmetkârdır, diyerek sistemi esasından sorgular. Millet'in hâkimiyetini temsil eden milletvekilleri, mecliste en etkili ve hür olmalıdır.

Her bir milletvekili, hukukun - hukuk-ı şahsiye ve hukuk-ı umumiye (bir nevi hukukullah)-⁽¹⁴⁾ tesis ve tanzimi gibi büyük ve kutsî bir yüke omuz verme sorumluluğunun farkında olmalıdır. Risale-i Nur'da melekât-ı akliye (akli yetenekler) ve istidadat-ı kalbiyenin (kalbi yetenekler) inkişaf ve tekemmül yaşının 40 olduğu vurgulanır⁽¹⁵⁾. 25 yaşın dahi bu ağır görev için sorgulandığı bir ortamda, şahsi hukukunu dahi koruyamayan bireylere umurun hukukunu koruma görevinin de verilmesi ve seçilme yaşının 18 yaşına indirilmesinin net izahı yoktur.

Demokratik sistemlerde Cumhurbaşkanı, sistemin doğru işlemesinden sorumlu iken yeni düzenleme, tüm ayakları birleştirip cumhurbaşkanının şahsına bağlamaktadır. Sacayaklarını korumak ve kollamak yerine, sacayağı tamamen kaldırılmaktadır.

eygamberimiz (asm) istişare hakkında "Allah bunu benim ümmetime bir rahmet kıldı. Onlardan her kim istişare ederse, doğrudan mahrum olmaz, her kim de terk ederse hatadan kurtulamaz." buyurmuştur.

*Adalet öncelikli
meşveret yöntemi
ile hür mebusların
oluşturduğu
mecliste yapılan
kanunlar, herkes
için bağlayıcı,
âmir olmalıdır.
Kanunlara uyma,
demokratik bir
bilinçtir. Adaleti
ve meşvereti
önceleyen
eğitim anlayışı,
bireylerin kanunî
haklarını sıkı
talim eder.*

Risale-i Nur'da devrin serbestiyet ve malikiyet devri olduğu vurgulanır ve "Eski zamanda değiliz. Eskiden hâkim bir şahs-ı vâhit idi. Şimdi ise, zaman cemaat zamanıdır. Hâkim, ruh-ı cemaatten çıkmış, az mütehassis (hissî davranmayan), sağırca, metin bir şahs-ı manevidir ki, şûralar o ruhu temsil eder."⁽¹⁶⁾ cümleleri ile şahıs hâkimiyetine, -ilgili bireyin düşüncesine ve konumuna bakılmaksızın- prensip olarak tepki konulur. Bu büyük ve umumi yükü, bu zamanda bir tek zatın taşıyamayacağı ifade edilir. Bu yük, ancak ortak aklı esas alan hür sistem tarafından taşınabilir. Yoksa yüke de yazık olur, bireylere de.

Kanunda kuvvet

Adalet öncelikli meşveret yöntemi ile hür mebusların oluşturduğu mecliste yapılan kanunlar, herkes için bağlayıcı, âmir olmalıdır. Kanunlara uyma, demokratik bir bilinçtir. Adaleti ve meşvereti önceleyen eğitim anlayışı, bireylerin kanunî haklarını sıkı talim eder. Böyle toplumlarda, kanun ve hukuk, tüm bireyler tarafından savunulup korunur. Amerikalı bir dostumuz " Biz Amerikan anayasasındaki haklarımızı ve sınırlarımızı çocuklarımıza madde madde numaraları ile öğretiriz ve böylelikle onları hayata hazırlarız." demişti. Risale-i Nur'da "Bir millet cehaletle hukukunu bilmezse, ehl-i hamiyeti dahi müstebit eder."⁽¹⁷⁾ cümlesi ile hak ve özgürlüklerin farkındalığına vurgu yapılır.

Kanunların hukuka uyması, adalet ve meşveret süzgecinden geçmesi ile mümkündür. Demokratik cumhuriyetlerde kanun yetkisi bireye bırakılmaz. "Meşrutiyetin (demokratik cumhuriyet) sırrı, kuvvet kanundadır; şahıs hiçtir. İstibdadın esası, kuvvet şahısta olur, kanunu kendi keyfine tâbi edebilir; hak kuvvetin mağlûbu."⁽¹⁸⁾ cümleleri ile keyfi kanun anlayışı sorgulanmaktadır.

Taslak anayasa metninde yeni bir tanım olarak "cumhurbaşkanlığı kararname" kavramı yer almakta, "Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir." şeklindeki bir hükümle, tamamen şahıs hâkimiyeti güçlendirilmektedir. Meclise dayanmayan kanun yapma yetkisi, sacayağını bozacaktır.

Yapılan yeni düzenlemede güçlü cumhurbaşkanı vurgusu yapılmaktadır. Oysa demokrasilerde şahıs gücü değil, kanun gücü esastır. Yeni düzenlemede cumhurbaşkanına verilen yasama ile ilgili yetkiler, "kanunda inhisar-ı kuvvet"i ortadan kaldıracak, kişi ve zümre hâkimiyetini (literatürde buna monarşi veya oligarşi sistemi denir) netice verecektir. Mevcut sistemde kanun hükmünde kararname yetkisi, bakanlar kurulundadır. Yeni düzenleme ile cumhurbaşkanı tek başına kanun hükmünde kararname çıkarabilecek, Meclisi feshedebilecek, seçimi yenileyebilecektir. Yeni teklifte, önceden kanunla yapılan birçok düzenleme, meclis denetimine tabi olmadan Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılabilecektir.

Risale-i Nur'da birçok yerde "keyfi, fevkal-kanun muamele, keyfi muamele, keyfi, küfrî Frenk usulü, cebr-i keyfi-i küfrî, keyfi kanun, keyfi tahakküm, kanunsuz ve keyfi bir tarz, keyfi emir..." gibi ifadeler kullanılır. Özellikle "hiçbir kanuna uymayan, keyfi kanun namına kanunla"⁽¹⁹⁾ ifadesi,

dikkat çekicidir. Risale-i Nur'da "lastikli kanun" olarak da tanımlanan bu durum, demokratik bilince büyük zarar verecektir. Liyakat esas alınmayacak, sadakat ve yakınlığın prim yaptığı bir anlayış zuhur edecektir. Böylece toplum vicdanı yaralanacak, hakkaniyete zarar verilecek, bir arada yaşama azmi bozulacaktır.

Sonuç

Kelimeler, altındaki manalarla örtüşüyorsa gerçek anlamlarını ifade ederler. Sacayağı, bu kabildendir. "Meşru hakiki meşrutiyetin müsemmasına ahd-ü peyman ettiğimden, istibdat ne şekilde olursa olsun, meşrutiyet libası giysin ve ismini taksın, rast gelsem sille vuracağım"⁽²⁰⁾ ifadeleri, hadiseleri takılan isimler ve zahiri görüntülere göre değil gerçek içeriğine, hakiki muhtevasına bakarak sorgulamak gerektiği dersini verir.

Kuvvetin –kanunda değil- bireyde toplandığı durum, demokrasi tanımına uymaz. Risale-i Nur'da şahıs fikrine "Hem de o kadar geniş daire-i ahrâra efkâr-ı umumiyeden başka serpuş olamadığından, riyaset-i şahsiyenin kat'iyen aleyhindeyim; reisimiz ancak hükûmettir." cümleleri ile şiddetle karşı çıkılır⁽²¹⁾.

Sual: "Belki onlar eski hâli istiyorlar."

Cevap: Size kısa bir söz söyleyeceğim; ezber edebilirsiniz. İşte: eski hâl muhal, ya yeni hâl veya izmihlâl.

Sual: "Acaba dâba sultan Hamit gibi padişah tahta çıkmayacak mıdır? Eski hâl olmayacak mıdır?"

Cevap: Acaba sizin şu siyah çadırınız parça parça edilip yandırılrsa, küllü havaya savrulursa, o külden yeniden çadır edip içinde oturmak kabil midir?

Sual: "Neden?"

Cevap: Zira, eskiden bin adamdan yalnız onu mütenebbih iken, istibdat o dehşetli kuvvetiyle karşısında duramadı, parçalandı. Şimdi, istibdadın kuvveti binden bire indi; tenebbüh (uyanma) ve iltihab-ı ezhan (zihinlerin parlaması) birden bine çıktı.⁽²²⁾ cümleleri, hürriyet ve malikiyet asrının yol haritasını çizmektedir.

Risale-i Nur'da dört halifenin her biri hem halife hem de cumhurbaşkanı olduğu ifade edildikten sonra dindar cumhuriyet tanımlamasını yapıyor ve "Fakat, manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer'iyyeyi taşıyan mana-i dindar cumhuriyetin reisleri idiler"⁽²³⁾ tesbitiyle, dindar cumhuriyetin, hakiki adalet ve hürriyetle insanlığı mutlu edecek bir yapıda olduğu ifade ediliyor.

Adalet, meşveret ve kanunda kuvvetin oluşturduğu sacayağı korunduğunda; liyakat ve haktan doğan sinerjik güçle, hakkına kanat eden, "İnsan için ancak çalıştığına karşılığı vardır."⁽²⁴⁾ ayetine uygun fitri yönetimler oluşturulacaktır. Fıtrata uygun her şey insanı mutlu eder.

Bu makalede Kuran'ın bu asrın sosyal, siyasi alanına da mesajı olan Risale-i Nur'un, demokratik cumhuriyet kapsamındaki "adalet, meşveret ve kanunda inhisar-ı kuvvet" hakikatlerine bakışı, oldukça mücmel ve genel olarak ele alınmıştır. Detayları ve makalemizin şümülüne sığdıramadığımız

Kuvvetin – kanunda değil- bireyde toplandığı durum, demokrasi tanımına uymaz. Risale-i Nur'da şahıs fikrine "Hem de o kadar geniş daire-i ahrâra efkâr-ı umumiyeden başka serpuş olamadığından, riyaset-i şahsiyenin kat'iyen aleyhindeyim; reisimiz ancak hükûmettir." cümleleri ile şiddetle karşı çıkılır.

hususları, Kuran'a, Kuran'ın mübelliği olan Resülü Ekrem'in (asm) uygulamalarına ve Kuran'ın günümüze bakan manevî tefsiri Risale-i Nur'a havale ederiz. Hür ve ehil meşveretlerle müzakere edilmesi gereken bu konuda, denizden bir damlayla iktifa ederiz.

Kaynaklar

- [1] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, İşaratu-l İcaz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.56.
- [2] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2009, s.53.
- [3] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.617.
- [4] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2009, s.648.
- [5] Ye'cüc ve Me'cüc hâdisesi, icmalî şekilde Kehf Suresinin 94. ayeti ile Enbiya Suresinin 96 ve tafsili olarak ta Müslim, Fiten: 2; Cem'ü'l-Fevaid, 2:738; Kenzü'l-Ummal, 14:338, 343 gibi hadislerde geçmektedir.
- [6] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.760.
- [7] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.739.
- [8] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.818.
- [9] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.19.
- [10] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.383.
- [11] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.176.
- [12] Şura suresi 38.
- [13] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.224.
- [14] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.673.
- [15] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.473.
- [16] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.486.
- [17] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.213.
- [18] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.221.
- [19] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni

---

Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.555.

[20] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.136.

[21] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.196.

[22] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.233.

[23] Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2007, s.571.

[24] Necm Suresi: 39

